

УДК 37.012:001.8(477+438)

 <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.17>**Людмила Хоружа** <https://orcid.org/0000-0003-4405-4847>

завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук

Факультету педагогічної освіти

Київського столичного університету

імені Бориса Грінченка,

доктор педагогічних наук, професор,

бульв. І. Шамо, 18/2, Київ, Україна, 02154

l.khoruzha@kubg.edu.ua

Актуальність сучасних наукових розвідок у педагогіці: україно-польський дискурс

У статті проведено порівняльний аналіз наукових розвідок польських та українських учених щодо тематики й змісту сучасних педагогічних досліджень. Нові виклики, світова криза, повномасштабна війна в Україні — так чи інакше впливають на вибір тем досліджень, визначають їх своєчасність і доцільність. Зазначено, що у польських дослідженнях чітко прослідковується широкий міждисциплінарний педагогічний підхід до вирішення освітніх проблем. За своїм тематичним спрямуванням наукові розвідки мають прикладний характер, відповідають запитам науки та суспільства. При цьому тематика наукової проблематики вітчизняних педагогічних досліджень має переважно локальний характер та не в повній мірі корелюється з сучасними суспільними запитами. Зроблено висновок щодо необхідності розробки методологічних основ педагогіки в умовах нестабільності і трансгресивності. Представлено перелік педагогічних тем, які є актуальними для вивчення в цих умовах.

Ключові слова: наукові розвідки, порівняльний аналіз, україно-польський дискурс, трансформація, зміст, тематика, методологія.

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024

© Хоружа Л., 2024

Вступ. Останнім часом Україна переживає, мабуть, один із найскладніших періодів свого розвитку та історії. Повномасштабна війна не тільки змінила життя людей, а й вплинула на розвиток усіх сфер суспільства, які зазнали значних втрат. У цих умовах освіта, наука, переживаючи трансформаційний період, постали перед вирішенням нових задач, пов'язаних передусім із збереженням людського капіталу та його інтелектуального потенціалу, пошуком нових освітніх цілей та практик. У цьому контексті педагогіка як наука, яка виконує особливу соціальну місію в суспільстві: цілеспрямована й систематична діяльність з формування людини, — має по-новому вирішувати завдання навчання і виховання особистості, які пов'язані із викликами сьогодення. Відомий американський вчений Пітер Ф. Друкер, аналізуючи виклики ХХІ століття, зазначає, що парадигма будь-якої суспільної науки ґрунтується на уявленні про реальність. При цьому її предмет змінюється безперервно, адже трансформується світ і процеси, які в ньому відбуваються (Друкер, 2020. С. 8–9).

Застосовуючи термін «трансформація» як сукупність методів осмислення наукою нових суспільних викликів, педагогіка змінює свій пізнавально-дослідницький ракурс щодо вивчення комплексу актуальних освітніх проблем. В осмисленні соціальних впливів і запитів, які відбуваються зараз, важливо ще спиратися і на термін «трансцендентальний», що означає такі аспекти буття, які виходять за сферу емпіричного світу (Робірченко, 2012).

Мета. Зазначене вплинуло на мету написання цієї статті, що пов'язано з вивченням актуальної проблематики педагогічних досліджень в Україні та Республіці Польща в теперішній час в умовах трансформації. У моменті важко будувати прогнози, узагальнювати методологічні концепти, можна лише окреслити напрями та сфери педагогічних розвідок учених.

Методологія. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових теоретичних методів: аналізу, в тому числі компаративного аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення. Вивчено наукові праці польських та українських вчених щодо актуальних проблем педагогічних досліджень: Ваховського Л., Побірченко Н., Сисоєвої С., Хрикова Є., Dubas E., Jagielska K., Łukasik J. M., Sęk,

Н. та інших.

Результати дослідження. У вітчизняній педагогічній науці є чимало досліджень, які узагальнюють методологічні стратегії її розвитку у минулому столітті. Таке наукове ретроспективне бачення прослідковується у роботах Л. Березівської, Л. Ваховського, Н. Дічек, О. Сухомлинської та інших учених. Наприклад, Л. Ваховський визначає кардинальні методологічні трансформації у педагогіці, які пов'язані з виникненням нових парадигмальних ідей, як результат науково-педагогічних пошуків учених у ХХ столітті (Ваховський, 2017). Розглядаючи методологічні концепції, вчений зауважує, що саме «система принципів і способів» у методології обумовлює ракурс науково-педагогічного дослідження й впливає на його результати.

Зазначене дає можливість перейти до аналізу та порівняння таких наукових стратегій у педагогічному дискурсі вчених України та Польщі на сучасному етапі суспільного розвитку. Слід відзначити, що упродовж останніх років посилилась увага вчених-педагогів Польщі та України до міждисциплінарного аналізу педагогічних явищ і процесів, що вплинуло на широту вибору тематики досліджень, цілісне вивчення проблеми з урахуванням різних наукових підходів та методів. Міждисциплінарність у педагогіці уможливорює встановлення нових її зв'язків з іншими науками, впливає на системність та глибину наукового пошуку.

Знайомство з системною працею польських науковців «Важливі дослідницькі напрями у педагогіці» під редакцією Катаржини Ягельської дозволило виокремити деякі тематичні напрями у педагогіці Республіки Польща (Jagielska, 2022). Охарактеризуємо деякі з них.

Актуальною не тільки для Польщі, а й для усього цивілізованого світу є проблема особистості в гуманістичному вимірі крізь призму індивідуального і різноманітного, пошук єдності у різноманітності. Цей науковий напрям не є лише локально педагогічним, а потребує інтеграції матеріалу з філософії, соціальних наук, психології, соціології тощо. У цьому контексті вчені особливу увагу приділяють проблемі пошуку молоддю сенсу життя. Наприклад, у

Людмила Хоружа

дослідженнях Тетяни Шнель (Tatjana Schnell) та Петера Бекера (Peter Becker) (T. Schnell, P. Becker, 2007) визначаються чотири категорії сенсу життя: трансцендентність, самореалізація, добробут та спільнота. Сенс життя розглядається як екзистенційна основа людини. Ця світоглядна категорія має величезне значення для духовно-морального становлення особистості, особливо в умовах сучасного турбулентного світу.

У розвідках польських учених актуальною залишається проблема професійно-особистісного розвитку педагога. При цьому акцент робиться на особистісній складовій, яка є системоутворювальною для побудови цілісної траєкторії вдосконалення педагога. Цей процес розглядається у безпосередньому взаємозв'язку із досягненням фахівцем рівня задоволення від життя і обраної професії. Тому виокремлюються такі важливі етапи професійно-особистісного розвитку: чітке планування цього процесу; усвідомлення цілей і термінів його реалізації; адаптивність та відкритість до змін; наполегливість, внутрішня дисципліна, здатність мислити постформально (відкрито суперечностям), прагматично тощо (Łukasik, 2021). Дослідженню цього феномену присвячено чимало праць польських учених.

У контексті вищезазначеного не менш актуальною науковою проблемою залишається освіта дорослих. Слід зазначити, що вона є найрізноманітнішою в Польщі, як з точки зору здобувачів, їх віку, соціально-професійного статусу, форм навчання, методів перевірки результатів навчання, особливо неформального та інформального, так і установ, які здійснюють діяльність у цій сфері. Вчені зазначають, що форми та зміст освіти дорослих сьогодні визначаються трьома векторами: способом функціонування та потребами ринку праці конкретної країни, ресурсами та можливостями сучасного інформаційного суспільства, індивідуальними прагненнями дорослих до здобуття освіти. Ева Соларчик-Амбросік, аналізуючи еволюцію цілей і завдань освіти дорослих, вказує на їх відмінність у сучасних суспільствах. Вона пише, що «основною зміною у формулюванні цілей і завдань є екзистенціально-соціальне розуміння освіти як наслідку розширення прав і можливостей життя окремих людей. Це

розширення повноважень є наслідком освітніх компетентностей, набутих вже дорослою особою, її прагнення до самовдосконалення та самореалізації, задоволення власних потреб і прагнень, життя, орієнтоване на роботу, участь у житті суспільства, а також дозвілля». Таким чином, у сучасній освіті дорослих також є «завдання індивідуального розвитку особистості» (Dubas, 2015. S. 463).

Професійно-особистісний розвиток педагога не є локальною проблемою, а розглядається польськими дослідниками у широкому соціальному та психологічному контекстах. Так, питання підтримки педагога вивчається як категорія педевтологічна. Адже відомий польський вчений Збігнев Квечинський зазначав, що педагог — це той, хто спонукає людину до розвитку, дає їй правильні ціннісні орієнтири у житті, мотивує до активності та дії тощо. Однак в постмодерному суспільстві, зазначає А. Мроц (Jagielska, 2022. S. 56–57), функціональні ролі педагога змінилися. У педевтологічному дискурсі домінує декілька таких ролей: наставник, інтерпретатор, дослідник, рефлексивний практик, інтелектуал тощо. Кожна з визначених ролей має свій зміст та особливості та потребує зміни методики формування такого педагога. Тому педевтологічна підтримка вважається дуже важливою у цьому процесі, має варіативний характер і різні види: емоційна (піклування і позитивне ставлення), оцінювальна (прийняття і вдячність, допомога у стресовій ситуації), інформаційна (обмін інформацією, розуміння проблеми і ефективності вибору способів дії), інструментальна (методична допомога, поради, підказки), матеріальна (фінансова допомога), духовна (допомога у подоланні кризових ситуацій, втрати життєвих сенсів) (Sęk, Cieślak, 2011). Зазначене спонукає до зміни моделей як професійної підготовки, так і підтримки у практичній діяльності педагога.

Не менш цікавою методологічною проблемою у розвідках польських вчених є вивчення категорій подвійності понять та їх розуміння. Ця проблема має значення для побудови терміносистеми будь-якого дослідження. До таких категорій, на думку вчених, належать: парадокс, амбівалентність, ділеми, синдром, травма, криза, проєкція тощо. Дослідники стверджують, що розгляд

Людмила Хоружа
подвійної термінології дозволяє позбутися методологічних помилок, крайнощів в осмисленні проблем, дотримання логіки у вивченні онтологічної сутності явища.

Також серед важливих тем наукового дискурсу польських вчених є тема, пов'язана з роллю чоловіка-вихователя в закладах дошкільної освіти. Дослідники зазначають, що ця проблема випала з кола наукових інтересів педагогів і потребує активного вивчення. Як у Республіці Польщі, так і в Україні вона не набула дослідницької активності.

У вищезгаданій праці польських вчених актуальними є проблеми більш прикладного характеру, а саме: «Активні методи загальної музичної освіти», «Включення анімації, культури танцю для людей з інвалідністю», «Теленовела як засіб нормативного, соціального дискурсу та ідеологічного впливу» тощо. Ці теми мають безпосередньо прикладний характер.

У своїй статті «Війна в Україні. Рефлексії науковців Польщі» академік НАПН України С. Сисоєва визначає деякі напрями досліджень вчених Республіки Польщі. Актуальною, наприклад, є проблема антропології та аксіології в контексті розвитку педагогіки, а особливо — виховання. Важливим в цій тематиці є аналіз послідовності понять — людина–свобода–добро–правда — як горизонт роздумів про виховання (Сисоєва, 2022).

Отже, можна зробити висновок, що у науково-педагогічних розвідках учених Польщі розглядаються проблеми, які мають міждисциплінарний характер, а саме: пошук життєвих сенсів людиною в умовах невизначеності; поглиблення змісту та оптимізації форм і методів професійно-педагогічної підготовки; її ціннісний, гуманістичний характер відповідно до нових викликів. В аналізі питань прослідковується поєднання глобального з практико-зорієнтованим, здійснюється ретроспективний аналіз проблеми в історико-педагогічному аспекті, завжди враховується широкий соціальний контекст проблеми і її значення для розвитку суспільства в умовах сьогодення.

Аналізуючи за останній час вітчизняні науково-педагогічні розвідки, слід зазначити, що на їх тематику вплинули зовнішні фактори, пов'язані з пандемією,

активним впровадженням ІКТ навчання, особливостями дистанційної і змішаної форм навчання, зміною у його підходах у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії в Україну. Умови невизначеності, нестабільності не дозволяють вийти деяким вченим за рамки усталеного, традиційного, звужують соціальні горизонти проблем, які вони вивчають. Це підтверджується, наприклад, аналізом матеріалів однієї з наукових конференцій, проведеної Одеською академією неперервної освіти у 2023 р., з відповідною тематикою — «Актуальні проблеми педагогічної науки в ХХІ столітті». Більшість проблем, представлених у збірнику, мають вузький прикладний характер і за своїм змістом не відображають тих змін, які відбулись у системі освіти в умовах війни. Наприклад, «Етичне виховання підлітків як педагогічна проблема», «Розвиток соціальної компетентності на уроках образотворчого мистецтва», «Історія вивчення обдарованості у науковій думці», «Структура готовності педагога до реалізації діяльнісного підходу у базовій школі» та інші.

Про тенденцію орієнтації досліджень на практико-зорієнтовані, технологічні, експериментальні проблеми, розв'язання яких забезпечує обслуговування освітньої практики, звертав увагу у своїх роботах ще Є. М. Хриков. Наслідком таких досліджень, зазначав вчений, «стає отримання ситуаційних знань, актуальних щодо певної ситуації та нетривалого часу. Позитивно цю тенденцію можна вважати лише за умов, якщо такі роботи пов'язано з фундаментальними парадигмальними дослідженнями» (Хриков, 2018).

У вітчизняному науковому дискурсі бракує фундаментальних матеріалів щодо педагогіки в умовах війни, актуалізації тем, які потребують нового осмислення з точки зору організації, змісту, методики з урахуванням соціальних контекстів, які змінилися. У наш час особливо актуальними для вивчення стають такі проблеми: місце педагогіки в системі суспільних наук; забезпечення відповідності освіти тенденціям розвитку сучасної людини; роль формалізованих освітніх систем, сім'ї, соціального середовища, інформаційних технологій у розвитку особистості в умовах турбулентності і невизначеності;

Людмила Хоружа

співвідношення національного та інтернаціонального у громадянському становленні особистості тощо.

Актуальними для сьогодення є також проблеми мотивації здобувачів освіти до навчання; впровадження штучного інтелекту в освітній процес; пошук особистістю ціннісних орієнтирів і життєвих сенсів; педагогічний супровід і підтримка дітей з психічними розладами в результаті тривожності та стресу; подолання освітніх втрат тощо. Вітчизняні дослідники зазначають, що «для сфери освіти безсумнівними пріоритетами є створення безпечного освітнього середовища, забезпечення безперервності освіти, психологічної підтримки учасників освітнього процесу, відновлення освітньої інфраструктури та продовження реформ на всіх ланках освіти. До того ж на освітян сьогодні, як ніколи, лягає відповідальність за розвиток у здобувачів освіти критичного мислення, медіаграмотності, формування свідомої громадянської позиції молодого покоління» (Шевчук, 2022).

Нові орієнтири дослідницьких стратегій визначив Всесвітній економічний форум 2024 р. в Давосі, де чітко зазначено чотири пріоритетні питання, які також в певному сенсі торкаються і педагогіки як системного і цілісного явища. А саме:

- досягнення безпеки та співпраці в розколотому світі;
- створення робочих місць для нової ери;
- штучний інтелект як рушійна сила економіки та суспільства;
- довгострокова стратегія щодо клімату, природи та енергії.

В осмисленні кожного з визначених питань можна знайти педагогічну складову, окреслити нові тематичні вектори досліджень, які стосуються вивчення ролі особистості, її розвитку, навчання і виховання, формування доброчесності, екологічної культури, безперервної освіти тощо.

Отже, компаративний аналіз тематики україно-польських наукових педагогічних розвідок довів як спільні, так і відмінні особливості. У польських дослідженнях чітко прослідковується широкий міждисциплінарний педагогічний підхід до вирішення освітніх проблем, спроба у педагогічному дослідженні врахувати культурологічні, психологічні, соціологічні,

антропологічні та інші аспекти, що визначається у соціальному значенні й результативності дослідження. Тому кожна така проблема має міждисциплінарну методологічну основу та варіативні методи дослідницького пошуку. Також слід відзначити стабільність соціального та економічного контексту, в якому розвивається педагогічна наука в Польщі, прагнення дослідників вивчати історичні витоки досліджуваної проблеми. Саме це надає їй сталості, стабільності та прогностичності, що не можна сказати про умови розвитку вітчизняної педагогічної науки. Турбулентність і трансцендентність процесів, які відбуваються у всіх сферах життя в Україні, потребують перегляду методологічних підвалин педагогічних досліджень, а звідси і стратегій їхньої реалізації. Відтак потрібне розроблення нових наукових концепцій, методологічних засад відповідно до конкретних дослідницьких завдань.

Тематика наукової проблематики вітчизняних педагогічних досліджень має переважно локальний характер і не в повній мірі корелюється з сучасними суспільними запитамі. Цей висновок підтверджують і науковці, стверджуючи, що «принциповою відмінністю вітчизняної педагогіки та наук про освіту інших країн є те, що ми вивчаємо переважно педагогічні аспекти освіти, а в інших країнах за допомогою комплексу наук вивчають освіту з педагогічними аспектами» (Хриков, 2018. С. 103).

Висновки. Здійснено порівняльний аналіз деяких науково-педагогічних розвідок українських і польських вчених з точки зору їх тематики та змісту відповідно до сучасних соціальних викликів і запитів. Зазначена перевага процесів диференціації над процесами інтеграції у визначенні тематики науково-педагогічних досліджень. У дослідженнях польських учених превалює вирішення практичних проблем, а у вітчизняних — орієнтація на теоретичну модель та, певною мірою, на локальні практичні педагогічні проблеми. Схарактеризовано актуальні тематичні напрями педагогічних досліджень в умовах сьогодення, що може бути корисно дослідникам в галузі «Освіта / Педагогіка» та сприяти подальшому розвитку української педагогічної науки, впливати на розроблення нових стратегій освітньої політики.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів зазначеної проблеми. Подальші наукові розвідки можуть стосуватися розробки концептуальних засад та методологічних основ педагогіки в умовах нестабільності і трансгресивності, що уможливить побудову науковцями нових дослідницьких стратегій, обрання інноваційного методичного інструментарію реалізації актуальних тем у педагогіці.

Список використаних джерел

- Актуальні проблеми педагогічної науки в XXI столітті : матеріали III Регіональної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців. 17 жовтня 2023 року / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. Одеса, 2023. 71 с. URL: <https://dspace.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/b3d11961-fe0f-4c8c-90ed-11866b3e70bd/content> (дата звернення: 21.12.2023).
- Ваховський Л. Методологічні трансформації у вітчизняній педагогічній науці (20-ті роки XX ст.). *Pedagogika. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*. 2017. Т. XXVI, nr 1. S. 237–249.
- Друкер П. Ф. Виклики для менеджменту XXI століття. Київ : Видавнича група КМ-БУКС, 2020. 240 с.
- Побірченко Н. А. Трансформація психологічних процесів в освітології. 2012. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/2823/1/N_Pobirchenko_NPOTP_III-IV_IS.pdf (дата звернення: 23.12.2023).
- Сисоєва С. О. Війна в Україні. Рефлексії науковців Польщі. *Вісник НАПН України*. 2022. Вип. 4(1). С. 1–5.
- Хриков Є. М. Стан і напрями розвитку педагогічної науки в Україні. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 99–112.
- Шевчук Г. Українська освіта в умовах викликів воєнного часу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 51. С. 745–749. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/51_2022/114.pdf (дата звернення: 21.12.2023).
- Dubas E. Zmiana i uczenie się w perspektywie edukacji dorosłych. Przykład projektu Lives in changing „Butterfly”. *Rocznik Andragogiczny*. 2015. S. 459-467. URL: https://www.researchgate.net/publication/282062066_Zmiana_i_uczenie_sie_w_perspektywie_edukacji_doroslych_Przyklad_projektu_Lives_in_changing_Butterfly (дата звернення: 21.12.2023).
- Jagielska K. Wazne obszary badawcze w pedagogice. Biblioteka Instytutu Spraw Społecznych i Zdrowia Publicznego. Krakow, 2022. 170 s.
- Łukasik J. M., Piłkuła N. G., Jagielska K. Rozwój nauczyciela od wczesnej do późnej dorosłości. Oficyna Wydawnicza IMPULS. Kraków, 2016. 188 s.
- Łukasik J. M. Znaczenie wzoru osobowego nauczyciela w kształtowaniu zawodowym adeptów. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-*

- Psychologia*. 2021. Vol. 34(4), 139–152. DOI: 10.17951/j.2021.34.4.139-152.
- Oles P. Wprowadzenie do psychologii osobowosci. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2003.
- Sęk H., Cieślak R. Wsparcie społeczne — sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne. *Wsparcie społeczne, stres i zdrowie* / red. H. Sęk, R. Cieślak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2004. S. 11–28.
- Schnell T., Becker P. Der Fragebogen zu Lebensbedeutungen und Lebenssinn (LeBe). Göttingen : Hogrefe, 2007.

References

- Aktualni problemy pedahohichnoi nauky v KhKhI stolitti [Actual problems of pedagogical science in the 21st century] : Materialy III Rehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity ta molodykh naukovtsiv. 17 zhovtnia 2023 roku / za zah. red. V. V. Yahodnikovoi. Odesa, 2023. 71 s. <https://dSPACE.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/b3d11961-fe0f-4c8c-90ed-11866b3e70bd/content>
- Vakhovskyi, L. Metodolohichni transformatsii u vitchyznianiі pedahohichnii nauki (20-ti roky KhKh st.) [Methodological transformations in domestic pedagogical science (20s of the 20th century)]. *Pedagogika. PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*. 2017, t. XXVI, nr 1, s. 237–249
- Druker, P. F. (2020). Vyklyky dlia menedzhmentu KhKhI stolittia [Challenges for the management of the 21st century]. K. : Vydavnycha hrupa KM-BUKS. 240 s.
- Sysoieva, S. O. (2022). Viina v Ukraini. Refleksii naukovtsiv Polshchi [War in Ukraine. Reflections of Polish scientists]. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 2022, 4(1). S.1-5.
- Khrykov, Ye. M. (2018). Stan i napriamy rozvytku pedahohichnoi nauky v Ukraini [State and directions of development of pedagogical science in Ukraine]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 2, 99-112.
- Shevchuk, H. (2000). Ukrainska osvita v umovakh vyklykiv voiennoho chasu [Ukrainian education in the conditions of wartime challenges]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 51, 745-749. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/51_2022/114.pdf
- Dubas, E. (2015). Zmiana i uczenie się w perspektywie edukacji dorosłych. Przykład projektu Lives in changing „Butterfly”. *Rocznik Andragogiczny*, 459-467. https://www.researchgate.net/publication/282062066_Zmiana_i_uczenie_sie_w_perspektywie_edukacji_doroslych_Przyklad_projektu_Lives_in_changing_Butterfly.
- Łukasik, J. M., Pikuła N. G., & Jagielska K. (2016). Rozwój nauczyciela od wczesnej do późnej dorosłości. Oficyna Wydawnicza IMPULS, Kraków.
- Łukasik, J. M. (2021). Znaczenie wzoru osobowego nauczyciela w kształtowaniu

- zawodowym adeptów. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia* Vol. XXXIV, 4 Sectio J, 139-152.
- Oles, P. (2003). *Wprowadzenie do psychologii osobowosci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Pobirchenko, N. A. (2012). The transformation of psychological processes in osvitology. http://elibrary.kubg.edu.ua/2823/1/N_Pobirchenko_NPOTP_III-IV_IS.pdf
- Sęk, H., & Cieślak, R. (2011). *Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne* [w:] Sęk H., Cieślak R.. *Wsparcie społeczne, stres i zdrowie*. Warszawa, Rzeczpospolita Polska: Wydawnictwo PWN (pol).
- Schnell, T., & Becker, P. (2007). *Der Fragebogen zu Lebensbedeutungen und Lebenssinn (LeBe)*. Göttingen : Hogrefe.
- Jagielska, K. (2022). *Wazne obszary badawcze w pedagogice*. Biblioteka Instytutu Spraw Społecznych i Zdrowia Publicznego. Krakow. 170 s.

The Relevance of Modern Scientific Research in Pedagogy: Ukrainian-Polish Discourse

Liudmyla Khoruzha, <https://orcid.org/0000-0003-4405-4847>, doctor of pedagogical sciences, professor, Head of the Department of Educational Sciences and Psychological and Pedagogical Sciences Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine, l.khoruzha@kubg.edu.ua

The article provides a comparative analysis of the scientific investigations of Polish and Ukrainian scientists regarding the subject matter and content of modern pedagogical research. New challenges, the world crisis, a full-scale war in Ukraine - in one way or another influence the choice of research topics, determine their timeliness and expediency. It is noted that a wide interdisciplinary pedagogical approach to solving educational problems is clearly observed in Polish research. According to the thematic direction, scientific investigations have an applied nature, meet the demands of science and society. At the same time, the subject matter of scientific issues of domestic pedagogical research is mainly local in nature and does not fully correlate with modern social demands. It was concluded that it is needed to develop methodological foundations of pedagogy in conditions of instability and transgressivity. A list of pedagogical topics that are relevant for study in these conditions is presented.

Keywords: *scientific investigations, comparative analysis, Ukrainian-Polish discourse, transformation, content, subject matter, methodology.*

Стаття надійшла до редакції: 10.01.2024 р.

Прийнято до друку: 21.03.2024 р.